

KOMPETENSBESKRIVNING

**LEGITIMERAD SJKSKÖTERSKA
MED SPECIALISERING
INOM ÖGONSJUKVÅRD**

INNEHÅLL

- 3** Förord
- 3** Arbetsgrupp
- 4** Bakgrund
- 5** Kompetens
- 6** Omvårdnadens teori och praktik
- 12** Forskning, utveckling och utbildning
- 12** Ledarskap
- 17** Utbildning för specialiserad sjuksköterska
- 17** Referenser
- 18** Ordförklaringar

FÖRORD

Riksföreningen för ögonsjukvård bildades 1975 och har år 2009 cirka 600 medlemmar. Verksamheten inom föreningen är inriktad mot sjuksköterskors, ögonsjuksjuksköterskors, oftalmolog-assistenters och ortoptisters kompetensutveckling, utbildning och forskning inom ögonsjukvården. I denna skrift avses med begreppet ögonsjuksköterska med specialistutbildning samtliga ovanstående yrkeskategorier. Föreningen arbetar med erfarenhetsutbyte inom Norden och på internationell nivå.

Sjuksköterskans yrkesutövning förutsätts utgå ifrån vetenskap och beprövad erfarenhet och enligt de gällande författningar och riktlinjer som styr ögonsjukvården. Arbetet avser att utveckla omvårdnaden utifrån ett etiskt förhållningssätt byggt på en humanistisk grundsyn och bedrivs utan åtskillnad av nationalitet, ras, hudfärg, kön, ålder, språk, religion, politisk åskådning, sexuell läggning eller social ställning. ICN:s etiska kod för sjuksköterskor liksom omvårdnadsforskningen är vägledande i detta avseende.

Den snabbt ökande tekniska utvecklingen i kombination med nya behandlingsmöjligheter medför ett ökat behov av utbildning och specialistkunskap.

Riksföreningen för ögonsjukvård har funnit det angeläget att utarbeta ett dokument som klargör vilken kompetens och utbildning en sjuksköterska behöver för att arbeta inom ögonsjukvården.

Syftet med kompetensbeskrivningen är att:

- beskriva den kompetens och utbildning en ögonsjuksköterska bör ha för att ge patienter en god och säker vård
- tydliggöra den professionella yrkesrollen och vara till stöd för den enskilda ögonsjuksköterskan
- användas som underlag i samband med organisation och planering av ögonsjukvård
- vara till hjälp för arbetsgivare vid anställning av ögonsjuksköterskor inom hälso- och sjukvården
- fungera som vägledning och rekommendation till universitet och högskolor vid planering av specialistutbildningar inom ögonsjukvård
- stimulera och introducera sjuksköterskor till att arbeta inom ögonsjukvård

ARBETSGRUPP

En arbetsgrupp med företrädare för Riksföreningen för Ögonsjukvård och Svensk Sjuksköterskeförening har utformat kompetensbeskrivningen. Värdefulla synpunkter har under arbets gång inhämtats genom att de nationella länsombuden inom Riksföreningen för Ögonsjukvård tillfrågats om synpunkter och eventuella tillägg till kompetensbeskrivningen. Kliniska riktlinjer inom ögonsjukvården har granskats liksom vetenskaplig dokumentation med fokus på patient- och omvårdnadsperspektiv.

Följande har ingått i arbetsgruppen:

Susanne Albrecht, leg ögonsjuksköterska, forskningssjuksköterska. EyeNet Sweden, kompetenscentrum inom oftalmologi och kvalitetsregister, Ordförande i Riksföreningen för Ögonsjukvård.

Carina Libert, leg ögonsjuksköterska, magister i omvårdnad. Vårdutvecklare, St: Eriks Ögonsjukhus, Stockholm. Länsombud för Stockholm inom Riksföreningen för Ögonsjukvård.

Jeanette Källstrand-Ericson, leg sjuksköterska med specialisering i ögonsjukvård, magister i omvårdnad, Ögonkliniken, Länssjukhuset i Halmstad. Högskoleadjunkt, Högskolan i Halmstad.

Lene Martin, leg ögonsjuksköterska, ortoptist, universitetslektor och docent vid Karolinska Institutet. Vårdutvecklingschef, St: Eriks Ögonsjukhus, Stockholm. Adjungerad rådgivare.

Gerthrud Östlinder, FoUU-ansvarig, Svensk Sjuksköterskeförening (SSF). Adjungerad rådgivare.

RIKSFÖRENINGEN FÖR ÖGONSJUKVÅRD

BAKGRUND

Ögonsjukvården är i stor omfattning en teknisk specialitet med undersökningar i avancerad apparatur. Landets första oftalmologassistentutbildning genomfördes i Örebro 1964. Ursprungligen var oftalmologassistentens (senare ögonsjuksköterskans) uppdrag att utföra ett stort antal tidskrävande ögonundersökningar och på så sätt bistå ögonläkaren vid diagnostik av olika sjukdomar i och kring ögat. Snabbt utvecklades en ökad självständighet och sjuksköterskor inom ögonsjukvård var bland de första inom sjuksköterskekåren som hade egen mottagningsverksamhet.

Inom ögonsjukvården ger sjuksköterskan omvårdnad och behandling av ett antal kända sjukdomar som exempelvis katarakt (grå starr), glaukom (grön starr), maculadegeneration (sjukdomar i gula fläcken) och ögonbottenförändringar hos diabetiker. Dessa ögonsjukdomar står för en stor del av orsakerna till synnedsättning i Sverige och i världen.

Populationsstudier visar att katarakt ökar med stigande ålder. Linsgrumlingar av olika grad, förekommer hos hälften av alla i åldern 65-75 år och 80 procent hos äldre än 75 år.

Glaukom är en kronisk ögonsjukdom, ofta med högt ögontryck, som drabbar synnerven vilket i sin tur ger påverkan på synfältet. Oftast drabbas äldre personer och mellan 3-4 procent av befolkningen över 75 år beräknas ha glaukom, baserat på olika studier.

Åldersrelaterad maculadegeneration är den vanligaste orsaken till uttalad synnedsättning hos äldre personer i västvärlden, varav prevalensen beräknas vara 28 procent i åldern 75-85 år. För den våta formen är nya behandlingsmetoder utvecklade, i form av intraokulära injektioner av käriltillväxthämmare.

Den vanligaste orsaken till blindhet, före 65-års ålder i västvärlden, är diabetesretinopati (förändringar i näthinnan).

I Sverige beräknas 325 000 ha diabetessjukdom och ögonsjukvården ansvarar för fotoscreening av ögonbotten hos diabetiker.

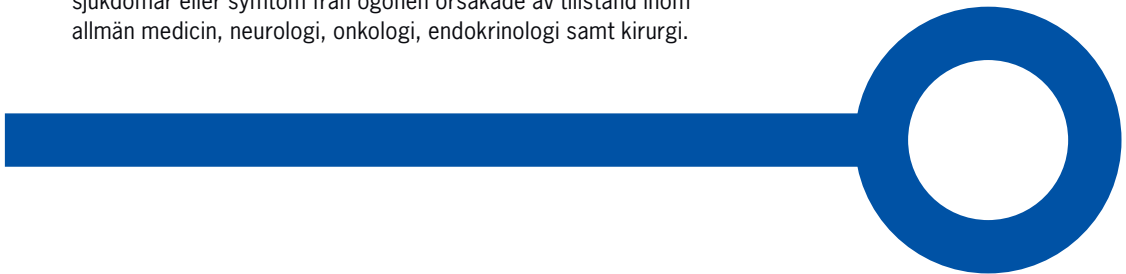
En vanlig missuppfattning är att ögonsjuksköterskan endast behandlar och ger omvårdnad av organspecifika sjukdomar i ögat. En stor del av ögonklinikernas verksamhet omfattar undersökningar av patienter med andra sjukdomar såsom reumatism, hormonella sjukdomar, tumörsjukdomar, läkemedelspåverkan, neurologiska skador efter stroke eller multipel scleros (MS), alla med det gemensamt att det kan ge synskador eller påverka synförmågan. Nedsatt syn förekommer vid skada i hjärnbarken även om ögat i sig är oskadat.

Prematura barn är en patientgrupp inom ögonsjukvården, som ökar. Under deras uppväxt, kan refraktionsfel, skelning och synhandikapp uppträda, beroende dels på näthinneförändringar och dels på hjärnskada från neonatalperioden.

Ögonsjuksköterskan utför omvårdnad av patienten och ansvarar för egen utförd undersökning, undervisar, ger råd och information om medicinsk behandling och egenvård. Arbetet utförs på mottagning, operation och vårdavdelning inom ögonsjukvård. Ögonsjuksköterskan genomför självständigt undersökningar såsom funktionstest av synskärpan, mätning av ögontryck och av ögats längd, synfältsundersökning samt foto-grafering av ögonbotten. Kirurgi inom ögonsjukvården är ofta högspecialiserad mikrokirurgi. Ögonsjuksköterskan planerar och instrumenterar vid operationsenheten i samband med exempelvis katarakt- och refraktiv kirurgi, näthinne- och glaskroppskirurgi, hornhinnetransplantationer, skelningsoperationer samt plastikkirurgi kring ögonen. Ögonsjukvården är en specialitet under stark teknisk och medicinsk utveckling, vilket kräver hög kompetens för patientsäkerheten. Specialiteten kräver specifik kompetens i ögonsjukvård.

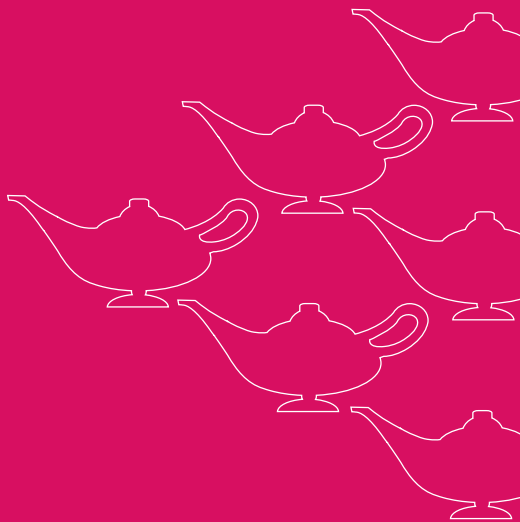
KOMPETENS

En sjuksköterska med specialisering i ögonsjukvård har kompetens att ansvara för omvårdnad och behandling av patienter med ögonsjukdomar eller symtom från ögonen orsakade av tillstånd inom allmän medicin, neurologi, onkologi, endokrinologi samt kirurgi.

OMVÅRDNADENS TEORI OCH PRAKTIK

En sjuksköterska med specialisering i ögonsjukvård ska ha förmåga att ansvara för omvårdnaden av patienter med ögonsjukdomar och där symtom från ögonen orsakas av tillstånd inom allmän medicin, neurologi, onkologi, endokrinologi samt kirurgi.

OMVÅRDNADSVETENSKAP OCH MEDICINSK VETENSKAP

En sjuksköterska med specialisering i ögonsjukvård skall med utgångspunkt från särskilda behov och ibland komplexa sjukdomstillstånd hos patienter inom specialområdet kunna ansvara för omvårdnad som motsvarar vad som anges i kompetensbeskrivningen för legitimerad sjuksköterska. Därutöver skall hon/han:

Ha förmåga att:

Ha fördjupad kunskap om:

Inom ögonsjukvården självständigt tillämpa omvårdnadsprocessen genom observation, bedömning, planering, genomförande och utvärdering av patientens omvårdnad	sjukdomar i och kring ögonen samt tillstånd orsakade av sjukdomar och skador inom allmän medicin, neurologi, onkologi, endokrinologi och kirurgi
bedöma psykiska, sociala, kulturella och andliga omvårdnadsbehov som följer av en förändrad livssituation vid ögonsjukdomar, vid behov involvera närstående och initiera professionellt psykosocialt stöd	behandlingsfaser, kristeorier, copingstrategier, olika kulturer, sociala stödsystem, psykosociala stödåtgärder, etiska aspekter och livsåskådningsfrågor patientens behov att få kontakt med syncentral och/eller kurator
tillämpa farmakologiska kunskaper för säker hantering och administrering av läkemedel som används inom ögonsjukvården	diagnostiska och behandlande läkemedel, exempelvis intravenösa injektioner, ögondroppar, intravenös administrering av läkemedel i samband med fotodynamisk terapi, intravitreal injektioner, läkemedel som används vid behandling av förhöjt ögontryck, lokalbehandling och lindring av olika tillstånd i ögonen
tillämpa kunskaper om specifika symtom och tillstånd som uppstår i samband med ögonsjukdom/behandling för att med omvårdnadsåtgärder kunna förebygga, behandla och lindra dessa	nedsatt synskärpa på långt och nära håll, synfältsdefekter, olika smärttillstånd, bländningsbesvär, dubbelseende, försämrat mörkerseende, färgsinnesdefekter, försämrat kontrastseende, påverkat stereoseende, rött öga, tårflöde, infektion, svullnad i och kring ögonen, illamående, balanssvårigheter, astenopi, metamorfosier, skelning, dubbelseende, svarta prickar och blyxtfenomen framför ögonen
observera samt bedöma arten och graden av patientens behov av akut omhändertagande (triagering)	ögonsjukdomar och behandlingar, cerebral- och cirkulatorisk påverkan på synförmågan, trauma och olycksfall med ögonskada eller synpåverkan
förebyggande åtgärder med syfte att förhindra komplikationer	screening av ögonbotten hos patienter med diabetes, kontroll vid herediter för glaukom och andra sjukdomar med känd hereditet.

BEMÖTANDE, INFORMATION OCH UNDERVISNING

Ha förmåga att:

Ha fördjupad kunskap om:

med empati och lyhördhet erbjuda stöd, samtal och närhet som inger trygghet, tröst och hopp till patient och närstående	bemötande och information med beaktande av patientens synförmåga och eventuella synskador tillstånd och systemsjukdomar som påverkar ögonen och som kan ge fysisk och/eller psykisk smärta normala krisreaktioner, copingstrategier, uttryck för lidande utifrån olika kulturer, andlighet, existentiell smärta och samtalsmetodik kopplat till synskada eller total synförlust.
informera och undervisa om behandlingstekniker för egenvård för att förebygga eller lindra besvär orsakade av ögonsjukdom och behandling	administrering och aseptik vid användning av ögondroppar, dropptechnik och hjälpmedel att stödja och inspirera patienter och/eller närstående till egenvård concordance vid behandling med ögondroppar och att anpassa lärandet efter individens behov
förbereda patienter för undersökningar och behandlingar	att stödja patienten i samband med ögonundersökningar och medicinska/kirurgiska behandlingar inom ögonsjukvård

UNDERSÖKNINGAR OCH BEHANDLINGAR

Ha förmåga att:

Ha fördjupad kunskap om:

självständigt utföra ögonundersökningar och behandlingar	organisation och planering av självständiga sjuksköterskemottagningar samt att ta egna lämpliga beslut för fortsatt omhändertagande
ansvara för patientens omvårdnad och tillgodose patientens trygghet och välbefinnande vid undersökningar, behandlingar och olika kirurgiska ingrepp	bländnings- och ackommodationsbesvär efter undersökningar, lämplighet att köra bil, biverkningar av läkemedel som används vid undersökningar och behandlingar
tillsammans med medicinsk expertis bedöma undersökningsresultat, blodprovs- och odlingssvar samt vid onormala värden agera adekvat	analysresultat av synfältsundersökningar, förändringar i yttre delar av ögat och i ögonbotten, värden utanför referensområdet vad gäller exempelvis, synskärpa, refraktionsvärde, hornhinnetjocklek, främre kammardjup, ögontryck, axellängdsmätning, färgsinne, och mörkerseende
hantera och sköta venösa infarter	placering och hantering av infarter för optimal effekt i samband exempelvis angiografi och behandling
identifiera och bedöma behovet av medicinteknisk apparatur och utrustning samt med hjälp av den självständigt utföra och medverka i undersökningar inom ögonsjukvården som behövs som underlag för diagnostik	visusprovning, autorefraktometri, refraktionering, keratometri, tonometri, manuell och datorstyrd perimetri, synfältsundersökningar, exteriör- och ögonbottenfotografering, angiografier, Lee skärm, färgsinnesundersökning, mörkeradaptation, elektrofysiologiska undersökningar, stereoseende, kontrastseende, axellängdsmätningar, mätningen av hornhinnans form, tjocklek och dess optiska egenskaper – abberometri mätning av nervfiberlagret i näthinnan (GDX) samt tomografi och topografi av synnerven (HRT) eller näthinnan (OCT). Ögonprotesutprovning.

FRÄMJA HÄLSA OCH FÖREBYGGA OHÄLSA

Ha förmåga att:

Ha fördjupad kunskap om:

motivera och uppmuntra patient och närstående till rörelse och aktivitet när inaktivitet kan utgöra en risk för ohälsa	strategier för att underlätta för synskadade till aktivitet samt att förebygga immobilitet genom hjälpmedel och stöd
förebygga smittspridning samt initiera till egenvård med syfte att minimera risken för infektioner	hygienrutiner specifika för ögonsjukvård rörande droppeteknik, hantering av kontakt- och bandagelinser, proteser, patient- och personalhygien vid perioperativ vård och ögonundersökningar
identifiera patientens resurser och förmåga till egenvård samt att uppmuntra och underlätta för individen	att stimulera till egenvård genom telefonrådgivning, information och undervisning vid självständiga sjuksköterskemottagningar och att vara lyhörd inför patienter som behöver resurser och stöd från hälso- och sjukvården samt samhället
utifrån patientens sjukdomsprognos informera om hälsorisker och hälsobefrämjande åtgärder för patientens välbefinnande	faktorer som kan stärka välbefinnandet såsom näringsrik och adekvat kost samt faktorer som kan orsaka eller förvärra tillstånd i ögonen som exempelvis rökning
underlätta för patienten att behålla sitt sociala nätverk samt förebygga social isolering	sociala stödsystem samt förändring av den sociala rollen vid synnedläggelse att stimulera till kontakt med patientföreningar och syncentral när behov finns att rekommendera talböcker och taltidningar

PATIENTSÄKERHET OCH KVALITET

Ha förmåga att:

Ha fördjupad kunskap om:

kritiskt granska och ifrågasätta ordinationers rimlighet	hanteringen av diagnostiska och behandlande läkemedel som används inom ögonsjukvården
följa omvårdnadsdirektiven i vårdprogram för ögonsjukvård	organisation, planering och kvalitetsförbättring av omvårdnaden med utgångspunkt från ögonsjukvårdens aktuella kliniska riktlinjer
dokumentera enligt gällande lagar, förordningar och föreskrifter	ögonsjukvårdens journaldokumentation och IT-säkerhet vid exempelvis hantering och lagring digitala undersökningsresultat det korrekta förfarandet vid undersökningar samt legitimationskontroll inför utfärdande av intyg ögonläkemedlens biverkningar och att rapportera till Läkemedelsverket om nya biverkningar skulle uppstå
kontrollera funktionen hos förekommande medicinteknisk utrustning före och efter undersökning, behandling och olika kirurgiska ingrepp utifrån gällande föreskrifter/säkerhetsrutiner samt att se till att fel och brister åtgärdas	korrekt användande och kalibrering av medicinteknisk utrustning som används inom ögonsjukvård exempelvis spaltlampa, ögonbottenkamera, perimeter, laserutrustning, ultraljudsapparat, mikroskop, operationsutrustning och annan utrustning för kartläggning av ögats struktur och funktion.
medverka i händelseanalys vid incidenter samt medverka i riskanalys vid väsentliga förändringar i verksamheten	att kritiskt granska förekommande undersökningsmetodik och vårdprocesser inom ögonsjukvården enligt SOSFS 2005:12

VÅRDMILJÖ

Ha förmåga att:

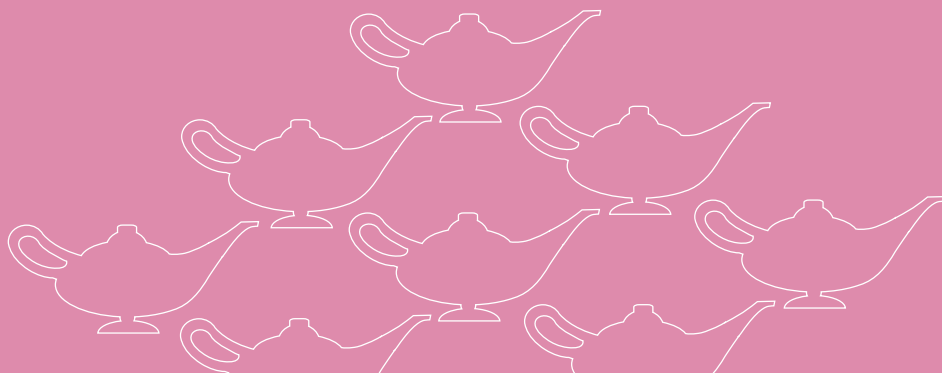
reflektera och agera över förhållanden i miljön inom ögonsjukvård som kan vara skadliga för hälsan

tillsammans med vårdteamet skapa en vårdmiljö som är ändamålsenlig för patientens tillstånd och behov

Ha fördjupad kunskap om:

riskhantering i samverkan med skyddsansvariga och expertkunniga som exempelvis cytostatika, toxiska, allergiframkallande läkemedel och desinfektionsmedel som används inom ögonsjukvården

hur man skapar en säker miljö för synskadade genom exempelvis märkning av trappavsatser, anpassade telefoner, kontrastrik och bländningsfri miljö, information i större text, talande hiss.

FORSKNING, UTVECKLING OCH UTBILDNING

FORSKNING OCH UTVECKLING

Ha förmåga att

- kritiskt reflektera över och analysera omvårdnaden inom ögonsjukvård genom att identifiera styrkor och svagheter i densamma.
- medverka och utvärdera forsknings- och utvecklingsarbete genom att arbeta enligt vetenskap, erfarenhetsbaserad kunskap och evidensbaserad omvårdnad.
- initiera kvalitetsförbättringsarbete och implementera nya forskningsrön i klinisk verksamhet.
- bidra till att utveckla och analysera kvalitetsindikatorer inom omvårdnad och ögonsjukvård.

PERSONLIG OCH PROFESSIONELL UTVECKLING

Ha förmåga att

- analysera styrkor och svagheter i personlig och professionell kunskap för kompetensutveckling.
- aktivt söka och ta till sig ny kunskap inom ögonsjukvård och relaterande områden.
- utveckla sin professionella hållning till patienter och närstående i ögonsjukvård, genom att diskutera och reflektera kring vårdssituationer med patienter, medarbetare och stödpersoner.

UTBILDNING

Ha förmåga att

- förmedla specifik kunskap om ögonsjukvård till allmänhet och intresseorganisationer.
- undervisa, handleda och bedöma elever/studenter.
- undervisa och handleda kollegor samt andra personal-kategorier om ögonsjukvård

LEDARSKAP

ARBETSLEDNING

Ha förmåga att

- leda, planera och utveckla omvårdnadsarbetet så att god kontinuitet uppnås genom vårdprocessen inom ögonsjukvård
- prioritera omvårdnadsarbetet inom ögonsjukvård utifrån patienters behov och medarbetarnas kompetens
- leda arbetslaget med syfte att skapa flexibilitet för god ergonomisk arbetsmiljö, förståelse för varandras arbetsuppgifter och för organisationens bemanningsstrategi.
- tillvarata medarbetarnas synpunkter och förslag för att utveckla och förbättra ögonsjukvården.
- medverka till kostnadseffektivitet och till att resurserna utnyttjas optimalt med hänsyn till ögonsjukvårdens korta vårdtider och högproduktiva öppenvård.
- underlätta forsknings- och utvecklingsarbete inom ögonsjukvården.

SAMVERKAN I VÅRDKEDJAN

Ha förmåga att

- initiera kontakt och samverkan med andra yrkesgrupper och team som exempelvis inom diabetes-, stroke- och primärvård i syfte att kontinuerligt utveckla och förbättra ögonsjukvården.
- initiera kontakt och samverkan med patientföreningar och olika organisationer i frågor gällande ögonsjukvård.

UTBILDNING FÖR LEGITIMERAD SJUKSKÖTERSKA FÖR SPECIALISERING INOM ÖGONSJUKVÅRD

– OFTALMOLOGISK OMVÅRDNAD 60 HÖGSKOLEPOÄNG, AVANCERAD NIVÅ

FÖRKUNSKAPER

Sjuksköterskeexamen 180 högskolepoäng eller motsvarande äldre studieordning kompletterad med omvårdnadsvetenskap 40 alternativt 60 högskolepoäng och vid respektive universitet/högskola gällande tillämpning för validering av tidigare studier och erfarenhet.

UTBILDNING

Oftalmologi för sjuksköterskor 75 högskolepoäng.

NIVÅ 1

UTBILDNINGENS MÅL

Målet med utbildningen är fördjupade kunskaper och färdigheter inom ögonsjukvård som erfordras för att självständigt och kritiskt kunna utöva sin profession inom vård och omvårdnad. En förutsättning är att teorin vilar på vetenskaplig grund och integreras med klinisk utbildning på grund av omfattande praktisk undersökningsmetodik. Sjuksköterskan inom ögonsjukvård skall också genom tillämpning av forskningsresultat, kvalitetsutveckling, undervisning och handledning ha beredskap att utveckla den professionella omvårdnaden inom oftalmologin på avancerad nivå.

Kursinnehåll

- Ögats anatomi, synfysiologi och optik.
- Oftalmologi och oftalmologiska undersökningsmetoder med klinisk utbildning.
- Kirurgisk oftalmologi och perioperativ omvårdnad med klinisk utbildning.

KOMPETENS

Kunskap och färdighetsnivå

Fördjupade kunskaper om hjärnans, nervsystemets och synsystemets makro- och mikroanatomi samt fysiologi, fysikalisk och geometrisk optik, synprövning, oftalmologisk refraktions- och korrektionslära samt övriga visuella perceptionstester.

Fördjupade kunskaper om symtom, diagnostik, behandling och vård vid sjukdomar och skador i ögats främre delar, sjukdomar

och skador i ögats bakre delar, glaukom, ögonsymtom försäskade av allmänsjukdomar och syndrom, neurooftalmologi, ortoptik & barnoftalmologi inkl lagar, författningar inom området

Fördjupade kunskaper om symtom, diagnostik och behandling och perioperativ vård av kirurgiska ögonsjukdomar; katarakt, näthinnesjukdomar, glaskroppssjukdomar, makuladegeneration, missbildningar och skador, medicinsk teknik och medicinsk säkerhet, lagar och författningar inom området.

NIVÅ 2 MAGISTERNIVÅ

FÖRKUNSKAPER

Oftalmologisk omvårdnad 60 högskolepoäng

UTBILDNING

Vetenskapligt arbete inom oftalmologisk omvårdnad 15 högskolepoäng

KOMPETENS

Kunskap och färdighetsnivå

Utöva avancerad specialistvård i ögonsjukvård med utveckling och utbildningsansvar

NIVÅ 3 FORSKARUTBILDNING

Forskarutbildningsplan och poäng enligt aktuell högskola eller universitet.

UTBILDNING

Forskarutbildning i oftalmologi (exempelvis medicinsk vetenskap, omvårdnad, pedagogik, folkhälsa)

Doktorsexamen

KOMPETENS

Kunskap och färdighetsnivå

Utöva avancerad specialistvård i ögonsjukvård med ansvar för forskning och evidensbaserad ögonsjukvård.

NIVÅ 1

*Oftalmologi för sjuksköterskor
60 högskolepoäng*

Självständigt kunna utöva sin profession inom oftalmologisk vård

NIVÅ 2

*Magisternivå i oftalmologi
+15 högskolepoäng*

Utöva avancerad specialistvård i ögonsjukvård med utveckling och utbildningsansvar

NIVÅ 3

Forskarutbildning inom oftalmologi

Utöva avancerad specialistvård i ögonsjukvård med ansvar för forskning och evidensbaserad omvårdnad inom ögonsjukvård.

REFERENSLISTA

Bertelsen T, Ehlers N, Forsius H, Tengroth B. *Nordisk lärobok i oftalmologi*. AS John Grieg. Bergen. 1985.

Friedman DS, Wolfs RC, O'Colmain BJ, Klein BE, Taylor HR, West S, Leske MC, Mitchell P, Congdon N, Kempen J, Eye Diseases Prevalence Research Group. *Arch Ophthalmol* 2004; 122 (4): 532-8.

Föreningen hematologisjuksköterskor i Sverige- HEMSIS. *Kompetensbeskrivning och förslag till utbildning för legitimerad sjuksköterska med specialisering inom hematologisk omvårdnad*. 2006

Hahnenberger R. *Ögonundersökningar*. Hämtat. www.eye.se.2008-04-08

Heijl A, Leske MC, Bengtsson B, Hyman L, Hussein M for the Early Manifest Glaucoma Trial Group. *Reduction of intraocular pressure and glaucoma progression: Results from the Early Manifest Glaucoma Trial*. *Archives of Ophthalmology*. 2002;120; 1268-1279

Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska. Socialstyrelsen 2005. <http://www.sos.se> (2006-12-04)

Leske MC, Heijl A, Hyman L, Bengtsson B. *The Early Manifest Glaucoma Trial: Design and baseline data*. *Ophthalmology* 1999;106 (11); 2144-2153.

Nordström, Jörgen. *Evidensbaserad medicin i Sherlock Holmes fotspår*. 2004. Cochran Library.

Potential Public Health Impact of Age-Related Eye Disease Study Results AREDS Report No. 11
Age-Related Eye Disease Study Research Group. *Arch Ophthalmol*. 2003;121:1621-1624.

Socialstyrelsen författningssamling (2005) *Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården*. SOSFS 2005:12.

Socialstyrelsen (1999) *Nationella riktlinjer för vård och behandling vid diabetes mellitus*.1999-0-61

Stollery, R & Shaw L A. *Ophthalmic Nursing*. Blackwell publishing Ltd. 2005.

Svensk förening för Sjuksköterskor i Diabetesvård – SFSD. *Kompetensbeskrivning och förslag till utbildning för legitimerad sjuksköterska med specialisering i diabetesvården*. 2006

Svensk sjuksköterskeförening (SSF). *ICN:s etiska kodverk för sjuksköterskor*. 2000

Sveriges Ögonläkarföreningen. *Kliniska riktlinjer och State of the Art inom ögonsjukdomarna; katarakt, glaukom, diabetes retinopati, ROP, makulasjukdomar*. Hämtat 2008-04-07. <http://www.swedeye.org/SOTA>.

ORDLISTA

Aberrometri	aberration – avvikelse från det normala aberrometern mäter varje variation av ögats brytkraft som avviker från det normala (från hornhinnan till näthinnan).
Ackommodation	anpassning av linsens förmåga att bryta ljus för seende på olika avstånd
Angiografi	undersökning av blodkärlen t.ex. med färgämne eller kontrast.
Astenopi	obehags- och trötthetskänsla i ögonen, som ofta orsakas av felaktig korrektion på ett eller båda ögonen. Kan även bero på dold skelning.
Autorefraktion	en objektiv bestämning av ögats förmåga att bryta ljus, refraktion, med hjälp av en så kallad autorefraktor
Axellängdsmätning	mätning av ögonglobens axellängd (axellängd; avståndet mellan hornhinnans toppunkt och centrala näthinnan)
Concordance	överensstämmelse (samspel) mellan vårdtagare och vårdgivare gällande exempelvis en ordination
Diabetesretinopati	samlingsbegrepp för näthinnekomplikationer vid diabetes
Fotodynamisk terapi	metod där ett fotosensibiliserande ämne ges intravenöst i samband med laserbehandling av områden i macula (gula fläcken).
GDx	en laserundersökning av nervfiberlagret vid synnerven med syfte att upptäcka karakteristiska glaukomsador
HRT	Heidelberg Retinal Tomography, lasertopografi och tomografi av synnervens utträde
Hereditet	ärftlighet
Keratometri	undersökning av hornhinnans krökning
Lee´s skärm	metod för att kontrollera ögonmusklernas funktion

Maculadegeneration	vävnadsskada i gula fläcken, macula, med nedsatt funktion i centrala delen av seendet, vilket orsakar problem vid läs- och detaljseende.
Metamorfopsier	en synrubbing med förvrängd bild
Mörkeradaption	ögats förmåga att anpassa sig till mörkerseende
Neurooftalmologi	läran om nervsystemets inverkan på ögats fysiologi och patologi
OCT	Optical Coherence Tomography; en teknik för att utvärdera samt att få en optisk tvärsnittsbild av näthinnans olika lager
Oftalmologi	läran om ögats fysiologi och patologi
Optik	läran om ljusets brytande egenskaper
Ortoptik	läran om diagnos och behandling av ögats ställning och rörelser
Perimetri	metod för undersökning av synfält
Perioperativ	i samband med kirurgiska ingrepp, omfattar pre- och postoperativ
Refraktiv kirurgi	kirurgisk korrigerig av brytningsfel
Refraktionering	bestämning av ögats brytkraft genom utprovning av synskärpa med hjälp av provglaslinser
ROP	Retinopathy of Prematurity, näthinnepåverkan med kärlförändringar och eventuella bindvävsinlagringar hos för tidigt födda barn
Spaltlampa	instrument för såväl inre som yttre inspektion av ögat
Topografi	en grafisk bild av nivåskillnader, lägesbestämning
Tomografi	en grafisk bild av tvärsnitt av vävnadstruktur.
Tonometri	mätning av ögats tryck.

KOMPETENSBSKRIVNING

för

LEGITIMERAD SJKSKÖTERSKA

MED SPECIALISERING INOM ÖGONSJUKVÅRD

RIKSFÖRENINGEN FÖR ÖGONSJUKVÅRD

Riksföreningen för Ögonsjukvård
Hemsida: www.rfogon.se

Svensk sjuksköterskeförening – SSF
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24
e-post: ssf@svenurse.se
Hemsida: www.svenurse.se